מערך פעילות

"אקטיביזם"

משך: שעה וחצי **קהל יעד:** ש"שנים

עזרים: 4 פלקטים, פתקים דביקים, מדבקות אדומות וירוקות, עטים, טקסטים (נספחים)

המערך מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד, אך מיועד לכל המגדרים

רציונל

בשנת השירות הש"שנים פועלים למען יצירת שינוי בחברה. מתוך מקום זה, ומתוך רצון לעודד את הש"שנים להמשיך ולהשפיע על הנעשה סביבם גם לאחר שנת השירות, נעסוק במפגש זה במושג "אקטיביזם" ונבחן כיצד הוא בא לידי ביטוי בחייהם. כמו כן, נבקש להעמיק במשמעות של נקיטת עמדה ויציאה לפעולה בתקופה מורכבת זו.

מטרות

- ✓ הבנת המושג "אקטיביזם" וכיצד הוא בא לידי ביטוי בחיינו.
- ✓ בחינת המשמעות של יציאה לפעולה בעת הזו.
- ✓ עידוד הש"שנים לנקוט עמדה ולפעול למען הנושאים שחשובים להם.

מהלך

1 פתיחה

נפתח בשאלה למשתתפים: מהו "אקטיביזם"? לאור תשובות המשתתפים נדייק כך שההגדרה תהיה ברורה:

"אקטיביזם מורכב ממאמצים לקידום, לעיכוב או להכוונה של שינויים ומצבים חברתיים, פוליטיים, כלכליים או סביבתיים, באמצעות נקיטת עמדה ופעולה פומבית. אקטיביזם הוא פעולה של יחידים המתארגנים יחד כדי להביא לשינוי מהותי בחברה. הוא יכול להתבטא בפעולות יום־יומיות המשקפות אמונה בעמדה מסוימת, או במספר פעולות קיצוניות בודדות."

נשאל את המשתתפים: **על אילו מעשים אקטיביסטיים שמעתם בתקופה האחרונה?** נאמר שבמפגש היום נבקש לחבר את המושג "אקטיביזם" לחיינו היום־יומיים בשנת השירות ובמדינה בכלל, ונבחן מה נחוץ לנו כדי לצאת לפעולה למען דבר שאנחנו מאמינים בו.

2 יוצאים לפעולה

לחלק זה שתי אפשרויות:

אפשרות א': "שלושת הקופים"

נשאל את המשתתפים אם הם מכירים את פסל "שלושת הקופים" (אם לא – נראה אותו בטלפון). מהי הפרשנות לתמונה זו? לאחר מכן נסביר שלפי הפרשנות הנפוצה כיום, סמל שלושת הקופים מתאר מצב שבו אדם בוחר להתעלם ולהעלים עין מעוול או מאי־צדק בסביבתו. לעיתים מתואר הסמל במשפט: "לא ראיתי, לא שמעתי, לא אמרתי".

כעת נבקש מכל משתתף לומר בתורו סיטואציה (מהקומונה, מהמסגרת וכו') או סוגייה רחבה יותר (מקרים אקטואליים של אי־צדק וכו'), וכל משתתף אומר מה המקום שלו מול הסיטואציה / הסוגייה – בהקשר של תמונת "שלושת הקופים".

- מדוע אתם פועלים כך מול מקרה זה? (חוסר עניין, תחושת חוסר אונים, חשש לומר את עמדתכם וכו')
- האם אתם "חיים עם זה בשלום", או שהייתם רוצים לפעול בהקשר של סוגייה זו?
- מה צריך להשתנות כדי שתבחרו לפעול בנושא?
- האם במצב היום במדינה יש לנו את הפריבילגיה לעמוד מהצד ולא להיות מעורבים במה שנעשה סביבנו? מה הסכנה הטמונה בכך?

אפשרות ב': "זה מפריע לי"

ברחבי החדר נתלה בריסטולים, ובכל אחד רשומה אחת מהכותרות הבאות. כל משתתף יקבל פתקים דביקים ויתבקש לרשום על כל פתק את מה שהכי מפריע לו בכל אחת מהקטגוריות, ולהדביק על הבריסטול המתאים:

- מה שהכי מפריע לי במסגרת / בקומונה.
- מה שהכי מפריע לי בקיבוץ / ביישוב / בעיר שבהם גדלתי.
- מה שהכי מפריע לי בחברה הישראלית.

בשלב השני כל משתתף יקבל מספר מדבקות אדומות, ויתבקש להסתובב בין הבריסטולים, לבחור אמירות שאיתן הוא מסכים ולהדביק מדבקה על הפתק הרלוונטי. **בשלב השלישי** כל משתתף יקבל מספר מדבקות ירוקות, ויתבקש להדביק מדבקה ירוקה על פתק אם הוא עשה או עושה משהו כדי לתקן / לשנות את מה שמפריע לו בתחום זה. כעת נניח את הבריסטולים במרכז המעגל ונבחן את הפער בין המדבקות האדומות לירוקות.

- ממה נובע הפער (בין הדברים שמפריעים לי לבין העשייה שלי לשנות / להשפיע עליהם)?
- מה גורם לנו לנקוט פעולה? במה זה תלוי?
- האם יש נושאים שבהם אין לנו יכולת להשפיע? מה אנחנו יכולים / מסוגלים לעשות?
- כיצד, באמצעות המעורבות החברתית, אנחנו יכולים לשנות את מה שמפריע לנו (אם בכלל)? (כאן המקום לחבר את המעורבות לעשייתם היום־יומית של הש"שנים במסגרות ההתנדבות)
- האם במצב היום במדינה יש לנו את הפריבילגיה לעמוד מהצד ולא להיות מעורבים במה שנעשה סביבנו? מה הסכנה הטמונה בכך?

3 על אדישות

נקרא יחד קטע מתוך "נאום סכנת האדישות" שנשא אלי ויזל (ניצול השואה, סופר, חתן פרס נובל לשלום, פילוסוף ואיש רוח) בשנת 1999 בבית הלבן (נספח 1).

לאחר מכן נשאל את השאלות הבאות

- כיצד מסביר הקטע את תופעת האדישות? האם אתם מסכימים איתו?
- האם אתם יכולים לחשוב על סיטואציות מסוימות (כואבות, מאתגרות וכו') שבהן לקיתם באדישות? מדוע זה קורה לדעתכם? מה רגש זה משרת עבורנו?
- למה חשוב שנצא מהאדישות? כיצד אנחנו יכולים לעשות זאת?

4 סיכום

סבב סיכום: דבר אחד שאני רוצה להשפיע עליו / לשנות בעקבות המפגש. ולסיום נקרא יחד את אחד הקטעים שבנספח 2 (גולדה מאיר או יהודה עמיחי).

מערכי פעילות נוספים ניתן למצוא במרכז ההדרכה של מחלקת שנת שירות

נספח 1

"נאום סכנת האדישות" / אלי ויזל (1999)

"סכנת האדישות" / אלי ויזל

"הרי האדישות מסוכנת יותר מכעס ושנאה. את הכעס אפשר לעתים להפנות לאפיקי יצירה...

אבל האדישות לעולם אינה יוצרת... אדישות איננה מעוררת תגובה. אדישות איננה תגובה.

אדישות איננה התחלה; היא סוף.

ולכן האדישות היא תמיד חברה לאויב, שכן היא מיטיבה עם התוקפן – לעולם לא עם קורבנו,

שכאבו מועצם כשהוא מרגיש נשכח מלב.

לא להגיב למצוקה, לא להעניק שביב של תקווה כדי להקל את בדידותם של האסיר הפוליטי

בתאו, הילדים הרעבים, הפליטים חסרי הבית – פירושו הגלייתם מן הזיכרון האנושי.

ובהכחשת אנושיותם, אנו בוגדים באישיותנו... וזה אחד הלקחים החשובים ביותר מן

הניסיונות של המאה החולפת בטוב וברע.

במקום שממנו אני בא, החברה הייתה מורכבת משלוש קטגוריות פשוטות: הרוצחים,

הקרבנות והעומדים מן הצד... אז הרגשנו נטושים, נשכחים. כך הרגשנו כולנו".

נספח 2

קטעים לסיום

"אין זה חשוב באמת להחליט בגיל צעיר מאוד מה בדיוק אדם רוצה לעשות כאשר יגדל. חשוב הרבה יותר שתחליטו על דרך שבה אתם רוצים לחיות. אם תהיו ישרים עם עצמכם וישרים עם חבריכם, אם תיקחו חלק במאבקים שטובים לאחרים, לא רק לעצמכם – הרי נדמה לי שזה מספיק. ואולי מה תהיו – זה כבר פחות חשוב."

– גולדה מאיר

"זיכרון מתקדם לעתיד" / יהודה עמיחי

אֲנִי עוֹמֵד עַכְשָׁו בַּנּוֹף
שֶׁאוֹתוֹ רָאִינוּ יַחְדָּו מִן הַגִּבְעָה:
הָעֵצִים שָׁנָּעוּ בָּרוּחַ,
כְּנוּעַ אֲנָשִׁים בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
וְאֹשֶׁר מֻרְחַקָּם הַקָּרוֹב כָּל-כָּךְ
הָיָה לְלֹא נְשֹׂא,
וְאָמַרְנוּ,
חֲבָל שֶׁאֵין לָנוּ זְמַן.
"כְּשֶׁנִּהְיֶה בַּפַּעַם הַבָּאָה, נֵלֵךְ לְשָׁם".
אֲנִי שָׁם.
וְיֵשׁ לִי זְמַן,
אֲנִי הַפַּעַם הַבָּאָה.